

Fråga om det förelåg tillräckligt underlag för ett beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Socialnämnden i Helsingborgs kommun. Klagomålen gällde bl.a. ett beslut den 18 december 2008 att omedelbart omhänderta AA:s son, BB, född 1992, enligt 6 § LVU. Hon ifrågasatte även polisens agerande i samband med att BB hade hämtats vid ett senare tillfälle.

AA anförde bl.a. följande. Hennes son anhölls den 17 december 2008 som misstänkt för ett bankrån. Polisförhören med sonen fortsatte dagen därpå och sonen försattes på fri fot den 18 december 2008. Misstankarna mot BB var svaga och sonens advokat sade att han kunde vara lugn, ingenting skulle hända. Trots detta hämtades sonen av polisen på kvällen den 18 december 2008. Polisen uppgav att BB var omhändertagen av socialtjänsten och förde honom till Råby ungdomshem i Lund. Nästa dag bad hon socialtjänstens handläggare att förklara vad som hänt. Handläggaren hade ingen förklaring. Efter många samtal hämtade handläggaren och en kollega till denne hem BB från ungdomshemmet. Sonen kom hem på kvällen den 19 december 2008. Handläggaren och hans kollega bad henne om ursäkt. Den 15 januari 2009 kom polisen och skulle hämta sonen igen trots att beslutet om omhändertagande hade hävts.

Utredning

JO inhämtade och granskade beslutet den 18 december 2008 om omedelbart omhändertagande av BB och socialförvaltningens journalanteckningar i ärendet för tiden den 15 december 2008–20 januari 2009.

Socialnämnden anmodades därefter att inkomma med utredning och yttrande över följande frågor.

- 1 Hade nämnden tillräckligt underlag för att fatta beslut om omedelbart omhändertagande av pojken eller borde nämnden ha inhämtat närmare upplysningar om det brott som man misstänkte att han hade begått?
- 2 Enligt uppgift i anmälan kom polisen på uppdrag av socialtjänsten till familjen och sökte efter pojken trots att omhändertagandebeslutet hade upphävts. Har nämnden underlåtit att återkalla en tidigare gjord begäran om s.k. polishandräckning?

Som remissvar antog nämnden ett yttrande upprättat av biträdande enhetschefen CC. I yttrandet anfördes följande.

Sedan några år tillbaka har socialtjänsten och polisen i Helsingborg ett nära samarbete. Inom socialtjänsten finns det ett s.k. "krimteam", som förhandsbedömer och ansvarar för utredning i alla anmälningar rörande misstänkt kriminalitet. Socialsekreterare DD ingår i krimteamet.

- 1 Den bakgrundsinformation, som socialtjänsten har i detta ärende, är att det under perioden 060515–081007 har inkommit 8 polisanmälningar på BB,[p-nr], avseende misstänkt kriminalitet. Senast gjordes ett yttrande till åklagarmyndigheten den 24 oktober 2008 med anledning av att BB var misstänkt för stöld genom inbrott i skola.

På eftermiddagen den 18 december 2008 blev biträdande enhetschef CC uppringd av socialsekreterare DD, som befann sig på polishuset med anledning av ett förhör. Han berättade att BB var misstänkt för att ensam ha utfört ett bankrån. Misstankegraden var hög och den polis, som DD hade kontakt med sade, att det var sannolikt att de hade rätt gärningsman. Denna information vidarebefordrades till DD två gånger samma eftermiddag.

Med hänsyn till ovanstående bakgrundsinformation, brottets allvarliga karaktär samt då polisen utpekade BB som sannolik gärningsman, fattade CC beslutet att inkalla en representant för nämndens socialautskott. En av socialnämndens ledamöter, EE, fattade det formella beslutet. Därefter gjordes en begäran om polishandräckning för att få hjälp med att genomföra beslutet. Socialsekreterare DD har inget ansvar när det gäller beslutet om det omedelbara omhändertagandet.

Med facit i hand kan socialnämnden bara konstatera, att ärendet skulle ha diskuterats med åklagaren, innan beslut om ett omedelbart omhändertagande fattades. Anledningen till att det inte skedde, var att polisen hade uttryckt stor säkerhet om att BB var gärningsmannen. Så fort socialtjänsten fick utförligare information, upphävdes beslutet om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU. Samtal fördes både den 19 december och den 22 december med modern om det felaktiga omhändertagandet.

- 2 Socialtjänsten begärde handräckning av BB den 18 december 2008 och denna genomfördes samma kväll vid 22-tiden. Efter verkställigheten är det polismyndighetens skyldighet att ta bort handräckningsbegäran och markera att uppdraget har blivit utfört. Detta ligger ej på socialtjänsten.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Polismyndighetens handläggning av handräckningsärendet har utretts i ett särskilt ärende (JO:s dnr 3628-2009). Chefsjustitieombudsmannen Mats Melin har den 9 december 2009 fattat beslut i det ärendet.

I ett beslut den 9 februari 2009 anförde *JO André* följande.

Bedömning

Enligt 1 § LVU ska insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453). Den som är under 18 år ska dock beredas vård enligt LVU, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke

av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge fyllt 15 år, av honom eller henne själv. Vård med stöd av 3 § LVU får även beredas den som har fyllt 18 men inte 20 år, om sådan vård med hänsyn till den unges behov och personliga förhållanden i övrigt är lämpligare än någon annan vård och det kan antas att behövlig vård inte kan ges med den unges samtycke.

Av 3 § LVU framgår att vård ska beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Med brottslig verksamhet enligt 3 § LVU avses inte rena bagatellförseelser och inte heller enstaka brott som inte är av allvarlig art. Det är först vid en brottslighet som ger uttryck för en sådan bristande anpassning till samhällslivet att det kan sägas föreligga ett vård- och behandlingsbehov som det kan bli fråga om att bereda den unge vård med stöd av LVU.

Beslut om vård enligt LVU fattas av förvaltningsdomstol efter ansökan av socialnämnden. Socialnämnden får enligt 6 § LVU besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av LVU och rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till bl.a. risken för den unges hälsa eller utveckling. Om socialnämndens beslut inte kan avvaktas, får nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden förordnat besluta om omhändertagande (6 § andra stycket LVU).

Den grundläggande förutsättningen för ett omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU är att det på goda grunder kan antas att vård enligt LVU är nödvändig. Ett omhändertagande är en ingripande åtgärd. Socialnämnden ansvarar för att varje omhändertagandebeslut grundas på en så tillfredsställande utredning som möjligt.

Avgörande för beslutet att omedelbart omhänderta BB med stöd av 6 § LVU var en uppgift från polisen om att BB var misstänkt för rån. Socialförvaltningen får som regel anses kunna lita på att sakuppgifter som polisen lämnar är korrekta och på de bedömningar som polisen gör i frågor som rör deras verksamhet. I detta fall var emellertid polisens uppgift om misstanken mot BB allmänt hållen. BB synes ha förnekat att han hade gjort sig skyldig till brottet. Åklagaren hade upphävt anhållningsbeslutet och försatt BB på fri fot. Mot den bakgrunden, och med hänsyn till kravet på en så fullständig utredning som möjligt inför omhändertagandebeslut, anser jag att man från förvaltningens sida borde ha utrett närmare vad den uppgivna brottsmisstanken mot BB grundade sig på.

Genom att okritiskt lägga polisens uppgift om brottsmisstanken till grund för sitt beslut om omhändertagande har nämnden enligt min mening brustit i sitt ansvar för utredningen. Som nämnden anfört hade en kontroll lämpligen kunnat ske genom en kontakt med åklagaren. Nämnden förefaller dela min uppfattning att underlaget för beslutet om omhändertagande var bristfälligt. Med hänsyn härtill finner jag inte skäl att ytterligare uppehålla mig vid saken.

Vad som i övrigt har framkommit föranleder inte någon åtgärd från min sida.